

O PEA SCURTĂ ISTORIE A PREFIXOIDELOR

FLORICA DIMITRESCU

Universitatea din București

Amintirii de neșters a profesorului Iorgu Iordan

Printre afixe, un rol aparte îl dețin, atât prin importanță, cât și prin cantitate, prefixoidele. Într-adevăr, o modalitate de formare internă a cuvintelor, foarte rară odinioară, dar frecventă în perioada actuală, este prefixoidarea. Astfel, se știe mai de mult timp că prefixoidarea este un procedeu la origine de factură savantă de alcătuire a cuvintelor noi cu ajutorul unor segmente formative de sorginte greacă și latină; acestea provin din cuvinte independente semantic (substantive, verbe, adjective) și funcționează precum prefixele obișnuite care ocupă porțiunea inițială a unui nou lexem (DȘL, p. 401–402).

Creatorul noului concept – *prefixoidarea* – precum și al termenului adiacent – *prefixoid*, aflat în titlul lucrării de față – a fost reputatul lingvist italian B. Migliorini. Acesta l-a introdus în circuitul lingvistic din anul 1935 prin articolul *Radiodiffusione* apărut în *Archivio XXVII*, fasc. 1, p. 14, și puțini ani după, în 1938, prin cartea sa LC, p. 80. Pentru includerea în lingvistica românească a noii noțiuni *prefixoid*, o poziție determinantă a avut-o excepționalul profesor Iorgu Iordan acum exact 70 de ani, drept care închinăm acest articol luminoasei sale amintiri. Astfel, în anul 1943 alcătuirea cuvintelor în modalitatea prezentată mai sus a fost tratată pentru prima oară la noi în țară de admirabilul nostru lingvist în masiva sa lucrare, inovatoare în multe privințe, intitulată *Limba română actuală* (LRA). Aici, la p. 192–194 și 215–225, profesorul nostru a luat în discuție, cu numeroase exemple și scurte comentarii, recenții formanți pe care i-a denumit, cu un sinonim perfect cu prefixoidele, *pseudoprefixe*. Dând Cezarului ce este al Cezarului, Iorgu Iordan l-a indicat, la p. 192, pe Migliorini drept „părintele“ atât al conceptului, cât și al primei sale denumiri, *prefixoid*. A urmat, în 1947, ediția a doua a cărții mai sus amintite, iar ceva mai târziu, în LRC, excelent curs universitar tipărit în anul 1954, același Iorgu Iordan, totdeauna atent la „mișcărilor“ limbii și deci la evoluția ei – în special în cadrul lexicului și al formării cuvintelor – s-a oprit din nou asupra prefixoidelor (la p. 331–332), tratându-le sub denumirea sa predilectă – *pseudoprefixe*. De specificat că în literatura de specialitate de după lucrările lui Iorgu Iordan, uneori *prefixoidele / pseudoprefixe* mai apar și sub alte denumiri, de exemplu: *morfeme* (Ciohodaru, C., p. 49 și urm.), *morfeme lexicale* (DȘL, p. 327, Stoichițoiu Ichim, DM, p. 305 ș.u.), *morfeme libere* (Stoichițoiu Ichim, ML, p. 307 ș.u.), *(neo)confixe* (Stoichițoiu Ichim, *Neoconfixarea*, p. 312–327 – termen utilizat în lingvistica franceză de Martinet, G.f., p. 243–244). Mai trebuie menționat că, dintre lingviștii străini, atât Martinet în ELR, cât și Mitterand, *Les mots*, consideră că acest tip de formații reprezintă „recompuneri“.

Dintre toți termenii amintiți *supra*, personal am preferat pentru a denumi aceste segmente formative vocabulele *prefixoid* și *pseudoprefix* nu numai pentru că au fost primele folosite pentru a da un nume noului concept, dar și pentru că sunt creații clare, transparente, ce conțin cuvântul de bază, *prefix*. Pe acestea două le-am utilizat alternativ – având în vedere

sinonimia lor perfectă – încă de la primele articole pe care le-am consacrat problemei care ne preocupă, apărute începând cu anii 1969 și 1970 (Dimitrescu, *Pseudoprefixarea și Pseudosuffixarea în Dinamica, passim*), continuate în anii următori de lucrări cu același tip de subiecte (v. bibliografia) până în anul curent: ultimul text pe această temă – *Trei „pseudoprefixe“* – datează din anul 2013, iar alte două se află actualmente, în luna noiembrie a aceluiași an, sub tipar. Ceilalți termeni de mai sus ne par mai puțin adecvați, pentru că fie au un caracter prea general (*morfem, morfem liber, morfem lexical*), fie nu trimit direct la *prefixe* și au un aspect sofisticat, puțin „prețios“ (*neoprefix*), fie se referă la alte aspecte ale formării cuvintelor (*recompuneri*). Trebuie menționat că, alături de denumirile *prefixoide* și *pseudoprefixe*, circulă termenii paraleli *sufixoide* și *pseudosufixe*, referitori la formații adăugați în partea finală a vocabulelor.

S-a discutat destul de mult despre apartenența prefixoidelor la prefixare sau la compunere. De fapt, nici nu interesează prea mult dacă socotim alcătuirea cuvintelor cu prefixoide ca o modalitate a prefixării sau a compunerii. Ceea ce rămâne esențial este că, pe măsură ce limba evoluează, ea dezvoltă pe scară largă acest sistem al prefixoidelor care se îmbogățesc continuu – astfel, pentru a da un exemplu recent, pseudoprefixul *ciber-* a apărut târziu – în raport cu altele precum *auto-*, *bio-*, *electro-*, *micro-*, *tele-* – nefiind înregistrat decât de aproximativ 50 de ani, și a luat avânt, inițial, în special într-un domeniu științific de mare actualitate, *cibernetica*. Aceasta, în prima sa fază, pentru ca mai apoi să fie utilizat în arii lexicale dintre cele mai diferite.

Din păcate, până acum nu s-a întreprins și – după știința noastră – nici nu s-a preconizat măcar o analiză sistematică a *pseudoprefixelor* (și nici a pandantelor acestora – *pseudosufixe*) din limba română – care, cantitativ, întrec, prin natura lucrurilor, numărul prefixelor „clasice“: cu timpul, prefixoidele s-au dezvoltat și continuă, sub ochii noștri, să evolueze rapid atât ca număr, cât și ca „suprafață“ lexicală cuprinsă. Nu s-a procedat cu prefixoidele așa cum s-a făcut cu prefixele (în FC II) în deja îndepărtatul an 1978, cercetate și în câteva interesante lucrări individuale printre care cele scrise, de exemplu, de S. Drincu începând cu anul 1971, ultima, dacă nu ne înșelăm, fiind CP, apărută în anul 1999, sinteză în care se discută și poziția noilor cuvinte alcătuite prin prefixoidare în raport cu termenii alcătuiți prin cele două procedee principale interne de formare a noilor cuvinte, pe de o parte, derivarea prin prefixare (și sufixare) și, pe de altă parte, prin compunere.

Trebuie subliniat că, prin urmare, nimic din ceea ce s-a publicat până acum, mult-puțin, despre prefixoide nu a intrat într-un proiect *o r g a n i z a t*, ci reprezintă inițiative personale, bune și ele, dar insuficiente. Oricum, conceptul *p r e f i x o i d* a căpătat relativ recent contur în cercetările românești de lingvistică, după cum vom vedea *infra*, cam pe la mijlocul secolului al XX-lea. Din materialul avut la îndemână se pot întrevădea, în linii foarte mari, etapele evoluției prefixoidelor.

În perioada veche a limbii române, cuprinsă între sfârșitul secolului al X-lea și începutul secolului al XVI-lea, supusă cercetării în DLRV de către regretatul G. Mihăilă, nu s-a înregistrat niciun termen alcătuit cu prefixoide, ceea ce era de așteptat. Totuși, studiile ulterioare au scos la iveală câteva cuvinte în care apar formații cu prefixoide: aceasta dovedește existența procedurii „avant la lettre“, chiar dacă nu utilizat pe teritoriul românesc precum alte tipuri de formante ca sufixele și prefixele, ci prezent exclusiv în unele împrumuturi. Se poate afirma astfel despre existența unei:

– *prime etape*, în care câțiva termeni, în acea epocă neologice, apăreau, sporadic însă, în limba scrisă, atunci când începea să se înfiripeze limba literară românească. Astfel, se pare că unul dintre primii termeni alcătuiți în modalitatea descrisă mai sus datează din prima parte a

secolului al XV-lea; este vorba despre lexemul savant *filosof*, înregistrat în T 3 în 1423, DRHA acum 590 de ani (și apoi, în 1561 în *Tetr.* – 3v.7, de la a cărei ultimă ediție, din 1963, s-a împlinit în acest an o jumătate de secol, sau în Dimitrescu, *Indice*, p. 156); de aceea, este de mirare că în DÎLR *filosof* are prima atestare ca substantiv în 1682, iar ca adjectiv în 1705. Urmează, un secol mai târziu, derivatul *filosofie* (Coresi, *Praxiul*, 1563, deci în urmă cu 450 ani, dar în DÎLR în 1667), pentru ca în secolul al XVII-lea să fie consemnate și alte formații, precum *filosofesc* (T 3 – 1649; în DÎLR sub forma *filosofăsc*, c. 1700) și *filosofă* (T 3 – 1652; verbul este absent din DÎLR). Cu această ocazie, la trecerea a mai bine de 20 de ani de la apariția sa, reiterăm propunerea să se publice o mult așteptată nouă ediție, remaniată, a DÎLR-ului. Începând cu secolul al XVII-lea se atestă și alte cazuri, de ex. regretata M. Avram, în H.c., p. 160, a exemplificat cu împrumuturi alcătuite cu pseudoprefixe nedetașabile în termeni precum *dimocrație*, 1645, *aristocrație* 1678 (à propos de cuvântul *democrație*, menționăm că acest termen cunoaște în DÎLR, spre cinstea autorilor săi, prima atestare în anul 1678, în timp ce în T 3, în mod curios, apare consemnat de-abia în secolul al XVIII-lea în Cantemir, *Ist.*, 1705; alți termeni cu pseudoprefixul *demo-* sunt înregistrați în același T 3 în secolul al XIX-lea: *democratic*, 1800, *democrat*, 1821, *democratiza*, 1830). Profesorul J. Byck, cunosător, ca nimeni altul, al limbii române vechi, atrăsese atenția în SA, p. 243–245 asupra unor lexeme consemnate tot din secolul al XVII-lea, în *Divanul* lui D. Cantemir, *macrocozmos*, *microcozmos*, dar și a altora din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, de ex. *astrolog*, *astronom*, *astronomiia*, *cozmografia*, *gheografia* etc. Este vorba de cuvinte împrumutate în care pseudoprefixele respective nu sunt separabile, așa încât este normal ca limba română să nu fi posedat, pe atunci, capacitatea de a crea ea însăși formații noi cu pseudoprefixe, dar având atestat, chiar dacă extrem de rar, astfel de termeni, începea să se pregătească în română „terenul“ pentru adevărate formații de acest tip. Ceea ce s-a întâmplat cam începând din secolul al XIX-lea, când intrăm:

– în *a doua etapă*; atunci se profilează încetul cu încetul – și acestea reprezintă marea nouă creație românești cu prefixoide, probabil și ca urmare a prezenței anterioare a unor formații precum cele de mai sus. Mai mult ca sigur, pe baza răspândirii unor neologisme alcătuite cu prefixoide, acestea se desprind din lăcașul lor și, chiar în interiorul românei, unii dintre intelectualii epocii încep să creeze pe cont propriu cuvinte noi, alipind la stânga unor termeni mai dinainte existenți în română noile afixe. Ca exemplu se poate observa că, la mijlocul secolului al XIX-lea, ne întâmpină în ziarul lui C. A. Rosetti, *Pruncul Român* – cel care a însoțit zi de zi revoluția de la 1848 – mai multe cuvinte alcătuite cu pseudoprefixe. Astfel, în acest text se întâlnește prefixoidul *filo-* nu într-o vocabulă împrumutată precum *filosof* discutat mai sus, ci în termenii *filogardist* și *filo-român* despre care putem afirma, fără teama de a fi contrași, că sunt formații românești, probabil ca și altele, precum *super uman*, alcătuit, de data aceasta, cu prefixul neologic *super-* care „așa de străin sub toate aspectele, a izbutit să se introducă la noi prin câteva cuvinte de origine anglo-americană“, după cum consideră I. Iordan în LRA, p. 212, care dă ca un prim exemplu termenul *super-arbitru*, atestat însă mult mai târziu, în 1882. De asemenea, este posibil ca *antipatriotic*, prezent în același ziar, să fie o creație românească cu prefixul *anti-*, deși avem unele rezerve întemeiate pe împrejurarea că în franceză prima înregistrare a acestui termen este destul de veche, din anul 1767 în PR 2010 (Dimitrescu, *Considerații*, p. 47–53) și, prin urmare, nu ar fi exclus să fie împrumutat din această limbă. De precizat că atât fondatorul ziarului amintit, C. A. Rosetti, cât și ceilalți tineri revoluționari colaboratori ai săi erau buni cunoscători ai limbii franceze, utilizată în timpul studiilor la Paris în special. În paranteză fie zis, nu ar trebui să ne mirăm că într-un dicționar de neologisme din epocă, NDP, nu am găsit inserat niciunul dintre cuvintele

de mai sus din *Pruncul Român*, cu atât mai mult cu cât profesorul I. Iordan ne avertizează în articolul DNR că autorii lui „n-au o pregătire cu adevărat științifică și de abia știu ce înseamnă un dicționar“ (DNR în SCL I, nr. 1, 1950, p. 57), dar că au introdus tot felul de termeni neologici „pe care adevărata limbă românească nu i-a cunoscut și nu putea să-i cunoască vreodată“ (p. 60), de ex. *abad*, *ablegă*, *ciconie*, *fripon*, *ospel*, *sveniment* etc. O incursiune în VFR, apărut chiar înaintea revoluției de la 1848, în anul 1840, ne-a adus în față o serie de neologisme alcătuite cu prefixoide, de exemplu *aerometru*, *aerosferă*, *autograf*, *bilion*, *etnografie*, *eufemism*, *filologie*, *telescop* etc. Considerăm că termeni de tipul celor aflați în VFR, ca și cei discutați în *Pruncul român* se bucurau, cât de cât, măcar printre intelectualii epocii, de o anumită răspândire, ceea ce ne face să presupunem că atunci începe să se facă trecerea către:

– *etapa a treia*, perioadă decisivă pentru destinul prefixoidelor în limba română, care se întinde cam de la începutul secolului al XX-lea și durează aproximativ până către anii '60; în acest răstimp se evidențiază enorm de multe prefixoide, cele mai numeroase însă, în general, tot în termeni împrumutați, dar și unii plăsmuiți, conștient, în cadrul limbii noastre. Așa cum am arătat mai sus, istoria cercetării *prefixoidelor* în limba română a început odată cu introducerea acestui nou concept în anul 1943, când a apărut LRA și de când în terminologia românească s-au împământenit termenii *prefixoid* și *pseudoprefix*, utilizați cu precădere până în ziua de astăzi. Considerăm necesar să urmărim care anume prefixoide au fost semnalate inițial de Iorgu Iordan în LRA (vom cita din ediția a doua) și apoi în LRC. În LRA s-a discutat în general despre *pseudoprefixe* în partea inițială a capitolului *Prefixe*, la p. 192–194, iar la p. 218–219 a fost înregistrată o serie largă de *prefixoide*. Acestea nu s-au consemnat toate dintr-odată, ci, mai mult decât probabil, a trecut un timp până să se fixeze în limba română, cele mai numeroase, repetăm, prin intermediul unor termeni împrumutați. Lista de mai jos este considerată de autor ca fiind „aproximativă“, cu prudența sa științifică știută de tinerii, pe atunci, din jurul său, printre care mă număr, colegii de catedră deveniți prieteni pe viață Valeria Guțu Romalo și Alexandru Niculescu, ca și mult regretații Matilda Caragiu Marioțeanu și Aurel Nicolescu. Iată inventarul prefixoidelor: *aero-*, *arhi-*, *auto-*, *bi-*, *bio-*, *cine(ma)-*, *crono-*, *cvadru-*, *cvazi-*, *dactilo-*, *demi-*, *demo-*, *dinamo-*, *electro-*, *eu-*, *filo-*, *fizio-*, *fono-*, *foto-*, *grafo-*, *gramo-*, *hidro-*, *macro-*, *megal(o)-*, *micro-*, *mono-*, *moto-*, *multi-*, *neo-*, *omni-*, *paleo-*, *pluri-*, *plus-*, *pluto-*, *poli-*, *proto-*, *pseudo-*, *psiho-*, *radio-*, *semi-*, *steno-*, *stereo-*, *tele-*, *termo-*, *tri-*, *vice-*, *xeno-*, *zoo-*. Este vorba de un număr de 48 de pseudoprefixe, foarte mare pentru epoca respectivă, printre care se semnalează și unele desigur recente la acea oră, cum ar fi *eu-*, *neo-*, *steno-* sau *stereo-* care, însă, cu excepția lui *eu-*, nu sunt ilustrate nici măcar cu o nouă formație. Aici amintim că unele dintre aceste pseudoprefixe figurează într-o serie de termeni din VFR și că, de exemplu, *eu-* este ilustrat prin neologismul *eufemism*. Este însă evident că, fără a fi cuprinse în citate cât de reduse, este greu de spus ce circulație aveau astfel de cuvinte în epocă sau dacă, măcar unele, nu erau dotate cu valențe semantice multiple. Pentru a ne întoarce la LRA a lui Iorgu Iordan, este de observat că la paginile 219–225 ne întâmpină exemplificări la numai 24 de prefixoide, deci la exact jumătate dintre cele menționate și anume la cele socotite de autor „frecvente sau, eventual, productive“, după cum ne avertizează la nota 1 de la p. 219. Aici ne permitem ca la fiecare *prefixoid*, pentru a nu da o extindere prea mare textului de față, să preluăm câte un singur exemplu dintre cele date de Iorgu Iordan: *aero-*: *aeronavă*, *arhi-*: *arhiplin*, *auto-*: *autoanaliză*, *bi-*: *bilateral*, *demo-*: *demologie*, *electro-*: *electromotor*, *etno-* (care, însă, nu apare printre prefixoidele din lista de la p. 218): *etnografie*, *eu-*: *eufonic*, *filo-*: *filofrancez*, *foto-*: *fotolitografie*, *micro-*: *microbiologie*, *mon(o)-*: *monogeneză*, *moto-*: *motonavă*, *multi-*: *multicolor*, *omni-*:

omniprezent, poli-: polisportiv, proto-: protoistorie, pseudo-: pseudopatriot, radio-: radiodifuziune, semi-: semisferă, tele-: telecomunicație, termo-: termostat, tri-: trilateral, zoo-: zootehnic. Extrem de interesante sunt unele notații despre aceste pseudoprefixe, de ex. *arhi-* este calificat ca fiind „productiv“, *auto-* este socotit „foarte răspândit“, *bi-* „ar părea productiv“, despre *demo-* se arată că „deși rar, mă opresc asupra lui, pe de o parte, pentru că îl găsim în câteva cuvinte neînregistrate în dicționare precum *demofilie, demofobie, demologie*, iar pe de alta, și mai ales, din cauza întrebuițării lui extrem de dese în ultimii ani“, *electro-* „este și va fi foarte viu“, remarcă repetată la *foto-*, despre *etno-* se afirmă că „sunt foarte puține cuvinte formate cu el“, *eu-* este „rar, dar apare în cuvinte recente care lipsesc din dicționare precum *eutanasiu, eugenie*“, *filo-* este „neobișnuit de frecvent“, iar *mono-* „foarte frecvent“, dar *moto-* este „rar, având totuși tendința de a se răspândi în legătură cu progresele tehnicii motorizate“, *omni-* are „formații puține“, dar „sens ironic“, *poli-* este „neobișnuit de des“, *semi-* „e mai frecvent decât rezultă din cuvintele înregistrate în dicționare“, *tele-* are „o familie destul de numeroasă“, *termo-* apare „în cuvinte strict științifice“. Toate aceste notații dovedesc perfectă intuiție a lui Iorgu Iordan relativ la viitoarea configurație a lexicului românesc în care pseudoprefixe vor juca un rol de frunte. Desigur, era vorba de un tablou adevărat pentru situația din acel moment al istoriei limbii române și este absolut firesc ca în anii, mulți, trecuți după deceniul al 5-lea al secolului trecut, să se fi produs o serie de schimbări în diverse sensuri: au devenit foarte active unele pseudoprefixe trecând, o parte, la un câmp de activitate mai larg, de exemplu despre *micro-* se afirmă că apare „exclusiv în termeni științifici“, dar mai apoi și-a extins aria; altor pseudoprefixe le-a scăzut randamentul, stilistic unele n-au rămas la aceeași linie de dezvoltare, de exemplu la *omni-* astăzi nu se mai verifică sensul său ironic (cum îl socotea Iorgu Iordan în LRA), dar, mai ales, și-au făcut apariția și alte, numeroase, pseudoprefixe, după cum vom putea urmări în rândurile de mai jos. Din observațiile de *supra* ale autorului reies, de asemenea, atenția pe care o acordă Iorgu Iordan cuvintelor „recente“ pe care le ia în discuție de câte ori este necesar, ca și fina critică adusă dicționarelor care nu le cuprind (de ex. la *demo-, eu-* sau *semi-*).

Afirmam mai sus că numărul acestor prefixoide este „mare“, dar făcând o comparație cu dicționarul VF-R, apărut în anul 1840, deci cam cu 100 de ani mai înaintea de anul 1943 când s-a tipărit LRA, am constatat prezența în română a multora dintre ele, de ex *aero* în *aerometru, aerosferă, arhi-* în *arhiepiscopat, auto-* în *autograf, bi-* în *bilion, electro-* în *electricitate, demo-* în *democraticește, etno-* în *etnografie, eu-* în *eufemism, filo-* în *filologie, tele-* în *telescop, telegraf* etc., toate, desigur, „cuvinte recente“ în acea epocă. Din păcate, nicăieri în VF-R nu apar citate să putem urmări circulația acestor termeni, dar, desigur, pe atunci, chiar înainte de revoluția de la 1848, erau cunoscute de către o foarte subțire pătură de vorbitori români care utilizau un astfel de dicționar francez-român. Trebuie însă menționat că cele trei cuvinte întâlnite în *Pruncul român – filogardist, antipatriotic și superuman* – nu se regăsesc în VF-R, ceea ce ne întărește ideea că sunt creații românești. Un echivalent al lui *superuman* poate fi fr. *surhumain*, dar acesta este transpus în VF-R printr-o perifrază, „care este mai presus de firea omenească“...

În LRC, carte apărută în 1954, la paginile 331–332, Iorgu Iordan se oprește, la capitolul dedicat „formării substantivelor“, asupra unui inventar cu un număr redus de pseudoprefixe raportat la cel existent în LRA, și anume exclusiv asupra prefixoidelor: *aero-, auto-, electro-, filo-, foto-, micro-, mono-, poli-, proto-, pseudo-, radio-, semi-, tele-, termo-, tri-, zoo-*.

Alături de aceste prefixoide, care pot fi socotite relativ „vechi“ și care erau cunoscute din lucrările profesorului I. Iordan, au devenit mai apoi familiare multe altele apărute mai de curând sau, mai corect afirmat, înregistrate cam de la sfârșitul anilor '50. Aici deschidem o

paranteză necesară privitoare la „datările“ din acest articol și nu numai: chiar dacă o anumită dată apare ca foarte exactă, nu putem avea siguranța că, ulterior, nu vor fi găsite alte elemente care ar face să se predateze fenomenul lingvistic respectiv. Dacă în alte țări există o adevărată „vânătoare“ pentru predatări, la noi nu se acordă mare importanță acestei activități indispensabile stabilirii unor repere cât mai exacte. Dar, atâta timp cât nu avem o preocupare statornică, bine organizată, sistematică de cercetare a datelor de implantare a cuvintelor în limba noastră, nu trebuie să le tratăm decât cu multă circumspecție, cu multă relativitate. Altfel spus, datările trebuie luate *cum grano salis*, să nu fie considerate decât *orientative* și *nicidecum definitive* (v. Dimitrescu, *Datate, passim*). Mai departe, cronologic, în primul volum din SMFC, datând din anul 1959, în Maneca, CC, p. 200–201, lista pseudoprefixelor cuprinde, în plus, pe următoarele, însoțite de câte un exemplu: *agro-agronomie*, *amfi- amfiteatru*, *ape- apeduct*, *carne- carnivor*, *centri- centrifug*, *coxa- coxalgie*, *frigo- frigorifer*, *febri- febrifug*, *hemi- hemiciclu*, *hepta- heptagon*, *meta- metalurgie*, *mili-miligram*, *plani- planisfer*, *via- viaduct*.

Preconizam mai sus că etapa a treia se încheie în jurul anilor '60. Care sunt fenomenele întâmplare în acel timp, pregătite însă în evoluția lexicului în perioada anterioară? Este vorba de lărgirea cu mult a paletei prefixoidelor, pe de o parte, și de creșterea chiar tumultuoasă a noilor cuvinte create cu ele, cele mai multe, acum, chiar în interiorul limbii noastre. Pășim, astfel în:

– *etapa a patra*, caracterizată prin cele specificate mai sus. În anul 1969 prefixoidele cercetate și de autoarea acestor rânduri în *Aspecte*, p. 925–929, reprodus în *Dinamica*, p. 168–173, prezintă numeroase noutăți: se întâlnesc o serie de prefixoide apărute în română între timp sau, probabil, nesemnlate mai înainte în alte lucrări. În articolul amintit este vorba de un număr relativ ridicat de prefixoide atunci consemnate ca: *avi-*, *balisto-*, *cerealo-*, *ciclo-*, *cito-*, *corno-*, *crio-*, *duo-*, *eredo-*, *helio-*, *higro-*, *hipno-*, *imuno-*, *lacto-*, *magneto-*, *maxi-*, *mimo-*, *melo-*, *mondo-*, *mini-*, *necro-*, *pico-*, *pluvio-*, *simili-*, *video-*, dintre care unele, precum *cito-*, *crio-*, *maxi-*, *mondo-*, *mini-*, *simili-*, *video-* etc., sunt productive sau chiar extrem de productive astăzi. Cum aceste prefixoide sunt destul de bine cunoscute, fiind intrate în țesătura limbii noastre de o bună bucată de vreme, ne vom limita și în cele ce urmează la câte un singur exemplu pentru fiecare: (gripă) *aviară*, *balistocardiogramă*, *cerealicultură*, *ciclotimie*, *citoscop*, *cornoplast*, *criologie*, *duodiodă*, *eredobiologie*, *heliocentrală*, *higroscopicitate*, *hipnosugestiv*, *imunostimulator*, *lactofiltru*, *magnetocardiografic*, *maxirecoltă*, *mimoplastic*, *melodiascop*, *mondoramă*, *miniaragaz*, *necrobaciloză*, *picosecundă*, *pluvioscop*, *similidiamant videoconferință*.

În 1970, a apărut FC I în care sunt inserate și alte pseudoprefixe mai noi precum: *adeno-adenom*, *balneo- balneolog*, *cefalo- cefalită*, *deca- decapod* (p. 7, 19), *neo- neopozitivist*, *piro- pirograva* (p. 20; v. și p. 138–142).

Alte pseudoprefixe au fost atestate în anii '70 și '80. Iată o listă „aproximativă“ a acestora, ca să folosim, cu aceeași circumspecție, termenul utilizat de Iorgu Iordan: *expo-* în *expo-parc* în 1971, *narco-* în *narcomanie* în 1972, *robo-* în *robotiza*, *robotizare*, în 1973, *eco-* prezent din 1974 în termeni precum *ecologic* și *ecofilm*, *ergo-* consemnat în același an în *ergonomie*, *ergoterapie*, *hexa-* în *hexasecundă* – atestat în 1976, *etno-* în *etnomuzicolog* în 1977, *nano-* în *nanosecundă* tot în 1977, *eto-* în *etologie* în 1979, *femto-* în *femtosecundă*, 1984. În vremea din urmă au fost consemnate câteva prefixoide apărute și mai de curând. Printre acestea se numără prefixoidele *alco-* (*alconaut*), *econo-* (*econocrat*), *emano-* (*emanocrație*), născute prin procedeul „trunchierii“, discutat de regretata Mioara Avram în *Compuse*, p. 29. În ultimele trei decenii au fost înregistrate și alte pseudoprefixe precum: *info-*

în *inforzboi* în 1996, *geno- genocid* în 2003, *pro- proamerican* în 2005, deși credem că lexemul este mai vechi!), *pluto- plutoid* în 2008, *blog- bloga, blogui* în 2004, *metro- metrosexual* în 2005, *tehno- tehnosexual* și *pomo- pomosexual*, ambele atestate în 2006; ultima este o formație deosebită pentru că provine din prescurtarea adjectivului *postmodern*, dar termenul a fost creat în engleză, de unde a fost împrumutat în limba noastră și unde *pomo-* nu a fost folosit, încă, pentru creații autohtone. Interesantă este și situația lui *euro-* cu semnificația explicabilă pornindu-se de la moneda recentă europeană – *euro* – lansată la 1 ianuarie 2002, dar atestată în limba noastră cu câțiva ani mai înainte, din 1995, în *euroaderare, euroamânare, Euroland* în 2000, *euroobligațiune* în 2011. Acest *euro-* trebuie neapărat separat de prefixoidul omonim mult mai vechi, desprins din numele propriu al continentului nostru *Europa* sau din derivatul său *european* prezent, de exemplu, în *europarlamentar* (v. Dimitrescu, *Euro-*, în *Drumul* passim). Unele dintre aceste prefixoide „la modă” acum, dar și altele mai vechi au fost supuse cercetării, printre alții, de: L. Seche, *tele-* în LR 3, 1965, p. 408, Șuteu în PN 5, 1967, p. 26, și Dimitrescu – în *Observații* 1, în 1970, Dimitrescu, *mini-* în *Observații* 2, 1972, Maria-Ana Purdelea *socio-* în *Elementul*, p. 407 ș.u. în 1978, *euro-* de Dimitrescu în *Euro-* în anul 2002, *afro-, euro-, eco-, cyber-, metro-, robo-* de Stoichițoiu Ichim în *Neoconfixarea* în 2006, *emo-* de Zafiu în „*Emo*” – 2008, același *emo-*, dar cercetat împreună cu *emo-* de Stoichițoiu-Ichim, DM, *bio-* și *eco-* de Stoichițoiu-Ichim în ML, *eco-* și *bio-* de Ciohodaru, C. în 2012 etc. Trebuie însă specificat că unele dintre prefixoidele de mai sus sunt, să le spunem, încă „în statu nascendi”, la început de drum, pentru că apar – exact ca acum câteva secole *filosof* sau *democrație* – în termeni împrumutați și nu au intrat în sistemul creativ al limbii noastre. Cuvintele citate mai sus cu prefixoidele *metro-, pomo-* sau *tehno-*, atestate încă din 2005, 2006, și 2008, sunt, toate, împrumuturi, de obicei creații ale unor scriitori. Nu s-au impus, încă, în limba română, dar trebuie urmărite și, probabil mâine – un mâine mai apropiat sau mai îndepărtat – vor reuși să prolifereze. La acestea poate fi adăugat *cripto-*, care are o situație specială: unele cuvinte cu acest prefixoid erau cunoscute înainte de revoluția din 1989, dar nu prea erau folosite în scris din motive lesne de înțeles; astfel, s-a ajuns ca termeni precum *criptocomunist* sau *criptocomunism* să fie atestați foarte târziu în scris, din 1992, deși, cum am afirmat mai sus, circulau în limba vorbită. Oricum, astfel de prefixoide merită să fie cercetate în viitor pentru a ne confirma sau infirma unele afirmații făcute de noi astăzi... În țara noastră am avut printre matematicieni unul ilustru și mult regretat, Mihai Botez, dispărut în condiții nu tocmai clare în anul 1995, când era ambasadorul României în SUA. Specializat în *v i t o r o l o g i e* științifică, el încerca să cerceteze ce evoluție vor avea unele fenomene în viitor. Și în cazul lingvisticii se pot urmări previziunile, dintre care măcar unele se pot realiza. Un singur exemplu din domeniul nostru, de această dată nu cu un *prefixoid*, ci cu un *suffixoid*. Cine ar fi bănuț, cu mai mulți ani în urmă, că s-ar putea implanta în română un suffixoid originar tocmai din... Japonia. Dar așa s-a întâmplat cu suffixoidul „nou și rar” *-șima*, trunchiat din numele propriu *Hiroșima*, prezent în *Euroșima* și *Terrașima*, creații culte, internaționale, născute pe alte meleaguri decât ale noastre, dar prezent și în noua formație *Ceaușima*, lexem autohton, popular, existent, până la proba contrarie, în varianta vorbită a limbii noastre (Dimitrescu, *Un suffixoid*, în *Drumul* 2, p. 121–125). De menționat că în volumul său tradus în românește, *Danubius*, la p. 383–386 scriitorul italian Claudio Magris are un capitol intitulat *Hiroșima*, despre cartierul central demolat la ordinele lui Ceaușescu pentru a se clădi centrul civic.

Dar să ne întoarcem la prefixoide, tema articolului de față, și să observăm că, din perspectivă etimologică, cele mai multe își au originea în limbile greacă și latină, cu o netă preferință pentru limba greacă. Din acest punct de vedere, H. Mitterand, *Les mots*, Paris,

1963, p. 5, face aceeași constatare pentru franceză, iar J. Dubois remarcă faptul că elementul grec are, în acest caz, rolul de limbă internațională (*L'évolution du lexique dans le français contemporain* în *Le français dans le monde*, nr. 6 din 1962, p. 16). Nu numai că prefixoidele de origine greacă sunt superioare celor de sursă latină, dar productivitatea celor dintâi întrece mult vitalitatea pseudoprefixelor latine. Iată câteva prefixoide de sursă greacă prezente în cuvinte ale limbii române: *aero-* din gr. *aer* “aer”, *angi-* din gr. *angeion* “vas”, *astro-* din gr. *astron* “astru”, *auto-* din gr. *autos* “el însuși”, *bio-* din gr. *bios* “viață”, *cardio-* din gr. *kardia* “inimă”, *ciclo-* din gr. *kyklos* “cerc”, *cine(ma)-* din gr. *kinema* “mișcare”, *cito-* din gr. *kytos* “celulă”, *crio-* din gr. *kryos* “frig”, *crono-* din gr. *Kronos* “timp”, *cosmo-* din gr. *kosmos* “lume”, *electro-* din gr. *elektron* “chihlimbar”, *esofago-* din gr. *oisophagos* “loc prin care trece mâncarea”, *filo-* din gr. *phileo* “îmi place”, *fono-* din gr. *phoné* “voce”, *foto-* din gr. *photos* “lumină”, *geo-* din gr. *gea* “pământ”, *helio-* din gr. *helios* “soare”, *hidro-* din gr. *hydro* “apă”, *higro-* din gr. *hygro* “umed”, *hipno-* din gr. *hypnos* “somm”, *macro-* din gr. *makros* “mare”, *magneto-* din gr. *magnes* “piatră magnetică”, *mimo-* din gr. *mimos* “mim”, *mono-* din gr. *monos* “singur”, *melo-* din gr. *melos* “cântec”, *micro-* din gr. *mikros* “mic”, *necro-* din gr. *nekros* “mort”, *pseudo-* din gr. *pseudo* “fals”, *psiho-* din gr. *psyché* “suflet”, *tele-* din gr. *telos* “extremitate, depărtat”, *termo-* din gr. *termos* “cald, căldură”, *zoo-* din gr. *zoon* “animal”. În continuare vom urmări câteva dintre pseudoprefixele de proveniență latină cu o anumită productivitate întâlnite în limba română: *avio-* din lat. *avis* “pasăre”, *bis-* din lat. *bis* “dublu”, *balisto-* din lat. *ballista* “mașină de război”, *cerealo-* din lat. *cerealia* “grăunțe”, *corno-* din lat. *cornu* “corn”, *demi-* din lat. *dimidus* “jumătate”, *duo-* din lat. *duo* “doi”, *eredo-* din lat. *heres* “moștenitor”, *imuno-* din lat. *imunis* “liber”, *lacto-* din lat. *lactem* “lapte”, *maxi-* din lat. *maximum* “cel mai mare”, *mondo-* din lat. *mundus* “lume”, *moto-* din lat. *motus* “mișcare”, *mini-* din lat. *minimus* “cel mai mic”, *pluri-* din lat. *plurimus* “mult”, *pluvio-* din lat. *pluvia* “ploaie”, *radio-* din lat. *radius* “rază”, *semi-* din lat. *semi* “jumătate”, *simili-* din lat. *similis* “asemănător”, *tri-* din lat. *trium* “trei”, *video-* din lat. *videre* “a vedea”.

Cu prea puține excepții (dintre care, de exemplu, *bișno-* în *bișnocație*, citat în Avram, *Compuse*, p. 29, originală – și semnificativă – „contribuție” românească la șirul lung de prefixoide), atât pseudoprefixele de mai mult atestate, cât și cele mai recente s-au văzut că își au originea în limbile greacă și latină, chiar dacă, în special cele „de ultimă oră”, ne-au parvenit prin intermediul unor limbi de azi precum franceza, în vremea din urmă prin engleză sau, mai rar, prin italiană. Câteva pseudoprefixe actuale provin din limbi mai îndepărtate, cum ar fi... daneza, de exemplu *atto-* sau *femto-* – pătrunse în română prin franceză –, înregistrate în română din anul 1964 în termenii științifici *attosecundă* și *femtosecundă*, prefixoide cu care însă, după știința noastră, nu s-a format niciun nou cuvânt în română și nici în franceză, unde, excluzând pe cele două amintite, până la proba contrarie, avem unul singur – *femtogramme*, prezent în PR. De altfel, nici în limbi precum franceza și italiana nu am întâlnit astfel de noi creații, dacă dăm crezare – și dăm! – excelentelor dicționare PR și Zingarelli. Se mai observă că o trăsătură caracteristică a prefixoidelor (ca și a suffixoidelor) este caracterul lor internațional și că apar cu precădere, cel puțin în prima fază a existenței lor, în vocabule care aparțin ariei semantice a tehnicii și a științei, particularitate precizată, pe drept cuvânt, încă de I. Iordan în LRC, p. 261; semnalate în mai multe limbi de circulație intensă, de obicei noile cuvinte se nasc prin monogeneză, și apoi se răspândesc, vectorul principal fiind o „inventie” importantă (de ex. pentru *auto-* 2, *automobil*, *automat*).

Cu timpul însă, multe dintre prefixoidele care, la origine, erau folosite în cuvinte cu specific mai mult sau mai puțin tehnic, s-au desprins și au intrat în rândul termenilor comuni, cunoscuți de orice vorbitor al limbii noastre. Să luăm un singur exemplu, pe foarte răspânditul

azi *tele-*; acesta era utilizat inițial în crearea de termeni științifici sau referitori la tehnică, precum *telebatoscop*, *telescaun*, *teleschi*, *telemecanic* etc. Apoi, sensul lui *tele-* a devenit binecunoscut, în special la un moment dat, prin intermediul celei mai faimoase noi invenții create cu ajutorul acestui pseudoprefix – *televiziunea* – și au început să apară termeni penetrați repede în limba comună, precum *telecraan*, *telecentru*, *teleanchetă*, *teleeducație*, *telereclamă*, *telepărinte*, *telemanie*. (Aceasta s-a întâmplat cam de la mijlocul anilor '50, când au apărut în țara noastră primele televizoare și nu pot uita cum rudele sau prietenii se întruneau la acei puțini „fericiți“, care posedau aparatul-minune, pentru a urmări câte un film celebru sau alte emisiuni Televizorul era, pe atunci, un fel de magnet, oricum, un vector al socializării, ceea ce s-a întâmplat ceva mai târziu, în anii '80, cu aparatele *video*!)

Putem afirma că altă particularitate specifică etapei de limbă pe care o traversăm împreună acum este că multe alte pseudoprefixe (Dimitrescu, *Reflecții, passim*), de obicei dintre cele cu un anumit „stagi“ în română, odată cu trecerea anilor, s-au instalat atât de bine în limba noastră, încât un număr ridicat de lexeme noi nu mai fac parte dintre împrumuturi, ci au fost, cu siguranță, făurite pe teritoriul limbii române de către, în general, persoane absolut anonime. Astfel de creații autohtone sunt *autogunoieră*, *fotogalerie*, *microfermă*, *motostivuitorist*, *semipreparat*, *radiocenaclu*, *videodiscotecă*, *hipnosugestiv*, *maxirecoltă*, *melodiascop*, *mondoramă*, *miniaragaz*. Totuși, foarte rar, ca în cazul unui termen ca *pro-șură*, înregistrat foarte de curând cu semnificația „patrimoniu reprezentativ pentru România și excepțional pentru Europa“, se cunoaște exact „autorul“, aceasta fiind o formație personală a binecunoscutului etnolog Vintilă Mihăilescu (R.lit. 45 / 2013, p. 24).

Alt element distinctiv mai recent al prefixoidelor este că nu rareori vorbitorii români „jonglează“ cu ele și alcătuiesc formații noi, unele ironice, altele glumețe, hazlii, de exemplu *teplectisit*, (*la*) *teleașteaptă*, *televoioșie*, *lactociudășenie*, *microbănuială*, *microindiferent ce*, *microidee fixă*, *micropoet*, *autointerviu*, și poate recentele *blogăriță* și *blogăreală* (datate, primul din 2007 și al doilea din 2006), ultimul cuvânt sinonim perfect al mai „distinsului“ *blogging*, descins direct din engleză. Desigur acestea nu sunt, toate, creații încetățenite definitiv în limbă, ci alcătuirii trecătoare, de moment, fără mare șansă de a dăinui, dar ele au o anumită valoare pentru cercetarea lingvistică și anume, sunt în măsură să poată demonstra atât vitalitatea procedului în sine, cât și unele tendințe ale formării cuvintelor. Dacă prefixoide ca *micro-*, *tele-* și *azi*, chiar *blog* etc. nu ar fi adânc intrate în conștiința vorbitorului obișnuit, dacă nu ar fi la îndemâna tuturor, astfel de formații nu ar fi avut șansa de a se ivi în limba română. *Blog* este un termen chiar de ultimă oră: s-a înregistrat sub forma *weblog* „jurnal de bord“, plăsmuit la 17 dec. 1997 – din *World Wide Web* plus *-log* – de către Jorn Barger, născut în 1957, persoană de bază în cultura internetului. Noul cuvânt a fost folosit pentru prima dată în 1999 de programatorul Peter Merholz sub forma *blog*, care a făcut o carieră internațională fulminantă, devenind în 2004 „cuvântul secolului“ (v. Ciolan, MC, p. 212–213). În franceză și-a început „viața“ din 2002, conform PR 2006, iar în română, din 2004 (DCR 3), în care s-au consemnat numeroase (16!) derivate.

Pentru lingvistică, orice cuvânt al limbii poate fi o sursă nu numai de cunoaștere a realității, dar și de înțelegere a unor linii de dezvoltare în viitor. Fiecare cuvânt nou ne poate deschide alte orizonturi științifice, sociale, culturale etc. De aceea, trebuie să acordăm fiecăruia o mare atenție, indiferent că un termen este foarte răspândit sau rar, că un lexem este, în ziua de astăzi, un simplu „trecător“ prin limba noastră – deci că are o existență scurtă – sau chiar dacă el a fost înregistrat o singură dată – deci aparține categoriei de cuvinte *hapax legomenon*. (Dar cine poate garanta că, peste ani, nu va reveni și nu va avea o existență înfloritoare?)... Avea dreptate poeta Marina Tsvetaeva care afirma – în special oprindu-se

asupra ultimelor două calități ale termenilor: „J’aime à la folie les mots, leur aspect, leur son, leur impermanence, leur constance“ (*Vivre dans le feu*, Paris, 2005, p. 60). Dacă trebuie să ne concentrăm asupra *constanței* și *fragilității* cuvintelor, nu trebuie să le neglijăm nici pe cele alcătuite cu prefixoide sau cu sufixoide. Terminăm această (prea) scurtă incursiune în istoria prefixoidelor în limba română cu speranța că ea poate „deschide apetitul“ altor lingviști care o vor continua și completa și se va ajunge, astfel, la o amplă istorie a prefixoidelor, completată cu una paralelă, a sufixoidelor limbii române. Este vorba de două aspecte relativ vechi, dar, în special, mai de curând dezvoltate, în unele cazuri, chiar fulminant în română. Marele lingvist italian Giacomo Devoto caracteriza lexicografia în general și pe cea istorică îndeosebi ca fiind „fântâni de civilizație“ (RRL, XVI, 1971, nr. 5, p. 43). Și cum lexicografia cuprinde și prezintă științific lexicul unei limbi sau al unui grup de limbi etc., care este alcătuit din cuvinte, putem spune, mergând pe firul gândului lui Devoto, că fiecare cuvânt este un „strop de civilizație“ care merită pe deplin interesul specialiștilor. Sperăm să se găsească lingviști care să se devoteze acestei instructive și plăcute ocupații.

BIBLIOGRAFIE, SURSE, SIGLE

- Archivio – Archivio glottologico italiano, XXVII, fasc I, 1935.
- Avram, Compuse – Mioara Avram, „Compuse de tip tematic în presa actuală”, *Studia Universitatis Babeş Bolyai – Philologia*, XLII, 1997, p. 25–36.
- Avram, H.c. – Mioara Avram, „L’histoire complexe d’un élément de composition en vogue: roum. -crať”, *Revue roumaine de linguistique*, XLIII, 1998, 3-4, p. 159–169.
- Byck S.A. – Jacques Byck, *Studii și articole*, București, Editura Științifică, 1967.
- Ciohodaru, C. – Ciohodaru Magdalena-Elena, *Comportamentul contextual al morfemelor eco- și bio-*, în LR DA.
- Ciolan, MC – Alexandru Ciolan, *Misterele cuvintelor*, ed. a 2-a, București, Logos, 2013.
- Cont. – *Contemporanul*, revistă. Înainte și după 1990, București.
- Coresi, T. – Coresi, *Tetraevanghelul 1560-61 comparat cu Evangheliarul lui Radu de la Mănăești, 1574*, ed. Florica Dimitrescu, București, Editura Academiei, 1963.
- Dimitrescu, *Aspects* – Florica Dimitrescu, „Quelques aspects de la pseudo préfixation dans la langue roumaine actuelle”, în *Mélanges de philologie offerts à Alf Lombard*, Lund, 1969, p. 78–84; v. Dimitrescu, *Pseudoprefixarea*.
- Dimitrescu, *Considerații* – Florica Dimitrescu, „Considerații asupra limbii române de la 1848. Lexicul social-politic în „Pruncul român””, în *Drumul*.
- Dimitrescu, *Considerente* – Florica Dimitrescu, *Considerente asupra unui nou tip de compuse în limba română* (sub tipar la Editura Universității București).
- Dimitrescu *Dinamica* – Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc actual*, Cluj-Napoca, București, Clusium, Logos, 1995.
- Dimitrescu, DNV – Florica Dimitrescu, „Un dicționar de neologisme vechi”, în *Dinamica*.
- Dimitrescu, *Drumul* – Florica Dimitrescu, *Drumul neîntrerupt al limbii române*, Cluj-Napoca, Clusium, 2002.
- Dimitrescu, *Drumul 2* – Florica Dimitrescu, *Drumul neîntrerupt al limbii române*, vol. 2, Cluj-Napoca, Clusium, 2003.
- Dimitrescu, *Euro-* – Florica Dimitrescu, „Euro-. Portret neterminat al prefixoidelor euro-”, în *Drumul*.
- Dimitrescu, ILP – Florica Dimitrescu, „Indice lexical paralel”, în *Contribuții*, București, 1973.
- Dimitrescu, *Note* – Florica Dimitrescu, „Note despre datare și predatare”, *Limba română*, 5-6, 2006, p. 301–310.

- Dimitrescu, *Observații 1* – Florica Dimitrescu, „Observații asupra prefixoidului tele-”, *Limba română*, 2, 1970, p. 141–145; republicat în Dimitrescu, *Dinamica*.
- Dimitrescu, *Observații 2* – Florica Dimitrescu, „Observații asupra prefixoidului mini-”, în SMFC VI, 1972, p. 137–141; republicat în Dimitrescu, *Dinamica*.
- Dimitrescu, *Pseudoprefixarea* – Florica Dimitrescu, „Aspecte ale pseudoprefixării în limba română literară actuală”, în *Actele celui de-al XIII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*, I, 1970, p. 925–929; republicat în Dimitrescu, *Dinamica*.
- Dimitrescu, *Pseudosufixarea* – Florica Dimitrescu, „Aspecte ale pseudosufixării în româna literară actuală”, *Revue roumaine de linguistique*, I, 1969, p. 3–6; republicat în *Dinamica*.
- Dimitrescu, *Reflecții* – Florica Dimitrescu, „Reflecții asupra rolului afixelor de origine greacă în formarea cuvintelor noi în română”, în *Drumul 2*.
- Dimitrescu, *-șima* – Florica Dimitrescu, „Un sufixoid nou și rar-șima”, în *Drumul 2*, p. 121–125.
- Dimitrescu, *Teme* – Florica Dimitrescu, *Teme lexicale actuale* (sub tipar), București, 2014.
- Dimitrescu, *Trei prefixoide* – Florica Dimitrescu, „Trei prefixoide în trei momente ale vieții lor”, în MM, București, 1913, p. 181-191.
- DÎLR – Gheorghe Chivu, Emanuela Buză, Alexandra Roman Moraru, *Dicționar al împrumuturilor latino-romanice în limba română veche (1471-1760)*, București, Editura Științifică, 1992.
- DLRV – Gheorghe Mihăilă, *Dicționar al limbii române vechi*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974.
- DN – Constant Maneca și Florin Marcu, *Dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei, ed. I. 1961, ed. II, 1966.
- DRHA – *Documenta romanicae Historica, Moldova I-III, XIX, XXI-XXII*, 1969 / 80, București, Editura Academiei.
- Drincu, CP – Sergiu Drincu, *Compunerea și prefixarea*, Timișoara, Amphora, 1999.
- FCLR I – *Formarea cuvintelor în limba română I, Compunerea*, București, Editura Academiei, 1970.
- FCLR II – *Formarea cuvintelor în limba română, II Prefixele*, București, Editura Academiei, 1978.
- Iordan, DNR – Iorgu Iordan, „Un dicționar de neologisme românești din anul 1862”, *Studii și cercetări lingvistice*, I, 1, 1950.
- Iordan, LRA – Iorgu Iordan, *Limba română actuală*, Iași, Institutul de Arte Grafice „Alexandru A. Țerek”, 1943, ed. a II-a, 1947.
- Iordan, LRC – Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, București, Editura Ministerului Învățământului, 1956.
- LR – *Limba română*, revistă, înainte și după 1990, București.
- LRASD – *Limba română. Aspecte sincronice și diacronice*, București, Editura Universității din București, 2006.
- LRCDI – Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae (eds.), *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze*, I, București, Editura Universității din București, 2010.
- LRDA – *Limba română. Direcții actuale în cercetarea lingvistică* II, editori: Rodica Zafiu, Ariadna Ștefănescu, București, Editura Universității din București, 2012.
- Maneca, CC – Constant Maneca, „Cuvinte compuse în terminologia științifică și tehnică actuală”, în FCLR.
- Martinet, G.f. – André Martinet, *Grammaire fonctionnelle du français*, Paris, Credif Didier, 1979.
- Martinet, E.l.r. – André Martinet, *Éléments de linguistique générale*, Paris, Armand Colin, 1960.
- Meliferae M – *Meliferae Magistrae in honorem Gabrielae Creția*, București, Editura Universității din București, 2013.
- Mitterand, M.fr. – H. Mitterand, *Les mots français*, Paris, Presses Universitaires de France, 1963.
- Migliorini, LC – Bruno Migliorini, *Lingua contemporanea*, Firenze, Sansoni, 1938.

- Migliorini, *Radiodiffusione* – Bruno Migliorini, „Il tipo radiodiffusione nell’italiano contemporaneo”, în *Archivio*, 1935, fasc. 1.
- NDP – E. Protopopescu și V. Popescu, *Nou dicționar portativ...*, București, 1862.
- PN – *Presa noastră*, publicație, înainte de 1990, București.
- PR – *Petit Robert*, Paris, 2010, 2012.
- R.lit – *România literară*, revistă, înainte și după 1990, București.
- RRL – *Revue roumaine de linguistique*, înainte și după 1990, București.
- SCL – *Studii și cercetări lingvistice*, revistă, înainte și după 1990, București.
- SMFC – *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor*, I, București, Editura Academiei, 1959.
- Stoichițoiu Ichim, DM – Adriana Stoichițoiu-Ichim, „Două morfeme lexicale cu statut ambiguu în româna actuală: **emo**, **etno**”, în LRCDI.
- Stoichițoiu Ichim, ML – Adriana Stoichițoiu Ichim, „Morfemele libere **bio** și **eco** din perspectiva terminologiei „externe””, în SL, 2011.
- Stoichițoiu Ichim, *Neoconfixarea*. – Adriana Stoichițoiu Ichim, „Neoconfixarea în româna actuală”, în LRASD.
- T 3 – *Rumanisch-deutsches Wörterbuch*, 3 neubearbeitete Auflage von Paul Miron und Elsa Luder, Wiesbaden, coordonare editorială Nicolae Mocanu și Eugen Beltechi, Cluj-Napoca, 2002-2005.
- VF-R – P. Poenar, F. Aaron și G. Hill, *Vocabular francezo-romănesc*, București, 1840.
- Zafiu, „*Emo*” – Rodica Zafiu, „*Emo*”, în R.lit. 25, București.
- Zingarelli – Zingarelli Nicola, *Vocabolario della lingua italiana*, 2008, Bologna, Zanichelli, 2007.

UNE (TROP) COURTE HISTOIRE DES PRÉFIXOÏDES

(Résumé)

Dans l’article présent l’auteur discute la genèse du terme „préfixoïde”, conçu par le grande linguiste italien Bruno Migliorini en 1935. Dans la linguistique roumaine le nouveau concept a été introduit par notre éminent professeur Iorgu Iordan il y a 70 ans, dans son important livre *Limba română actuală*.

L’auteur décèle dans cet article 4 étapes principales de l’implantation du procédé de la préfixation dans la langue roumaine; tout en insistant sur la dernière des périodes, la plus productive, et sur les t e n d e n c e s des préfixoïdes roumains.